

DN's holdning til naturgenopretning af Gudenåen 2007

Hovedbestyrelsen (daværende Forretningsudvalget) besluttede på et møde den 21. april 2007 DN's holdning til naturgenopretning af Gudenåen således:

"Et enigt forretningsudvalg i Danmarks Naturfredningsforening har efter en lang og grundig proces besluttet at anbefale miljøministeren at genskabe Gudenåens naturlige løb mellem Kongensbro og Bjerringbro.

- Gudenåen skal føres tilbage til sit naturlige leje så åens dyre- og planteliv igen får gode forhold.
- Dermed genskabes en unik og smuk ådal med et stærkt strømmende vandløb omgivet af enge og anden rig natur.
- Derved kan el-produktionen på Tangeværket ikke opretholdes, men kulturmiljøet bevares.

Gudenåen er Danmarks længste vandløb og et nationalt klenodie af enestående værdi. Genskabelsen af Gudenåens naturlige forløb er et vigtigt led i gennemførelsen af visionen for fremtidens natur i Danmark.

Forretningsudvalget anbefaler, at lokalbefolkningen inddrages i, hvordan de cirka 500 ha ådal, som frilægges, skal anvendes."

HB's konklusion byggede på et supplerende beslutningsgrundlag i forhold til Miljøministeriets og Fødevarerministeriets rapport fra 2002, udarbejdet for DN af COWI for midler betalt af Aage V. Jensens Fonde.

Forud for HB's konkluderende møde var der den 28. marts 2007 blevet holdt et fælles møde mellem HB og repræsentanter for de involverede afdelinger, nemlig DN Viborg, DN Silkeborg, DN Favrskov, DN Randers og DN Skanderborg. På mødet blev de foreløbige resultater af COWI's undersøgelser præsenteret og debatteret.

Bilag

Referat af HB-møde 21. april 2007.

Referat af fællesmøde mellem HB og involverede afdelinger 28. marts 2007.

Referat af møde i **Forretningsudvalget** lørdag den 21. april 2007

Tid: Kl. 08.30 - 11.00

Sted: Hotel Eyde, Torvet 1, 7400 Herning

Deltagere: Ella Maria Bisschop-Larsen (mødeleder), Ditte Mandøe Andreasen, Ib Johnsen, Jens Christian Tjell, Linda Bruhn Jørgensen, Niels Hav Hermansen, Peder Agger, Poul Hald-Mortensen og Thorkild Kjeldsen. Fra Natur og Ungdom: Signe Johannessen. Fra administrationen: Gunver Bennekou, Michael Leth Jess, Lars Bo Pedersen, Thomas Færgeman, Henning Mørk Jørgensen og Peter Møllergaard (referent).

Afbud: Margrete Auken.

1. **Godkendelse af referat af FU-møderne 1. og 28. marts 2007**

Godkendt uden bemærkninger.

2. **DN's holdning til naturgenopretning af Gudenåen**

Sagsfremstilling: I 2006-7 har COWI udarbejdet et supplerende beslutningsgrundlag naturgenopretning af Gudenåen fra Kongensbro til Randers Fjord, herunder Tange Sø. Beslutningsgrundlaget supplerer Miljøministeriets og Fødevareministeriets rapport fra 2002 på to områder: 1) Der beskrives en vandløbsrestaureringsmodel, hvor Gudenåen genetableres på hele strækningen af den nuværende sø, som derved nedlægges. Og en mellemløsning, hvor Gudenåen føres uden om søen i et nyt leje, og en del af åen genoprettes.

2) Det vurderes, i hvilken grad de forskellige modeller – herunder udvalgte modeller fra 2002-rapporten - bidrager til at opfylde de danske forpligtelser efter vandrammedirektivet og habitatdirektivet.

På sidste FU-møde blev de foreløbige resultater præsenteret for og debatteret med repræsentanter for DN Viborg, DN Silkeborg, DN Faurskov, DN Randers og DN Skanderborg.

Den tidsmæssige ramme for sagen tager udgangspunkt i, at Folketinget i efteråret 2007 skal tage stilling til, om Tangeværkets koncession skal forlænges ud over januar 2008. DN's mulighed for indflydelse på den politiske beslutning ligger før og under høringen af lovforslaget, som forventes at ske i maj 2007.

FU skal:

1. Beslutte DN's holdning i sagen.
2. Beslutte kommunikationen af DN's holdning i sagen.

Bilag: Sammenfatningsrapport eftersendes fra COWI direkte til FU's medlemmer. Rapporten er fortrolig indtil den offentliggøres lørdag formiddag og derfor **kun til FU**. Oplæg til kommunikationsplan fremlægges på FU-mødet.

Konklusion: FU havde en meget grundig drøftelse, som også omfattede et telefonisk input fra Margrete, der som det eneste FU-medlem ikke kunne deltage i mødet på grund af sygdom. Der var enighed om, at DN går ind for model 10 i COWI's rapport. FU besluttede følgende udtalelse:

"Et enigt forretningsudvalg i Danmarks Naturfredningsforening har efter en lang og grundig proces besluttet at anbefale miljøministeren at genskabe Gudenåens naturlige løb mellem Kongensbro og Bjerringbro.

- Gudenåen skal føres tilbage til sit naturlige leje så åens dyre- og planteliv igen får gode forhold.
- Dermed genskabes en unik og smuk ådal med et stærkt strømmende vandløb omgivet af enge og anden rig natur.
- Derved kan el-produktionen på Tangeværket ikke opretholdes, men kulturmiljøet bevares.

Gudenåen er Danmarks længste vandløb og et nationalt klenodie af enestående værdi. Genskabelsen af Gudenåens naturlige forløb er et vigtigt led i gennemførelsen af visionen for fremtidens natur i Danmark.

Forretningsudvalget anbefaler, at lokalbefolkningen inddrages i, hvordan de cirka 500 ha ådal, som frilægges, skal anvendes."

3. Eventuelt

FU indstillede Ditte og Linda som FU's repræsentanter i Dagsordenkomiteen for efterårets REP-møde.

Referat af temamøde i **Forretningsudvalget** 28. marts 2007 om fremtiden for Tange Sø

Tid: Kl. 16.00 - 20.30

Sted: Madsens Hotel i Bjerringbro.

Deltagere: Se bilag 1.

Baggrunden for mødet

Den 16. og 17. september 2005 havde FU en ekskursion til området omkring Tange Sø og en forevisning af Tangeværket. Efterfølgende havde FU en grundig diskussion om DN's holdning til fremtiden for Tange Sø. I diskussionen bidrog formanden for DN's daværende lokalkomite i Bjerringbro-Hvorslev, Birgit Sandermann Justesen, og formanden for Danmarks Sportsfiskerforbund, Verner Hansen. Et enigt og fuldtalligt FU konkluderede efter diskussionen følgende:

1. Udgangspunktet for DN's holdning til problemstillingen Tange Sø skal efter FU's opfattelse være, at Danmark har en række forpligtelser i henhold EU's Vandrammedirektiv og EU's Habitatdirektiv. Det følger bl.a. heraf, at Gudenåen efter 2015 skal have en "gunstig bevaringsstatus" og en "god økologisk tilstand".
2. FU lægger vægt på, at Tange Sø problemstillingen skal løses som en del af en helhed, der sikrer biologisk kontinuitet i hele Gudenåsystemet.
3. FU vurderer umiddelbart, at et langt omløb af alt Gudenåens vand (løsningsmodel 7) eller en tømning af Tange Sø er forudsætningen for opfyldelse af EU-direktiverne. Sidstnævnte løsningsmodel (en "0-løsning") er hidtil ikke vurderet.
4. FU anerkender, at visse rekreative hensyn kan tale for at bevare Tange Sø, men FU mener, at de skal være underordnet hensynet til opfyldelsen af EU-direktiverne.
5. FU mener, at kulturmiljøet omkring Tangeværket er bevaringsværdigt, men at værkets CO₂-frie el-produktion (svarende til én hav-vindmølles) ikke har en størrelse, som på nogen måde kan retfærdiggøre værkets indflydelse på naturen.

Udgangspunktet for diskussionen i september 2005 var Miljøministeriets og Fødevarerministeriets rapport fra 2002: "Gudenåens passage ved Tangeværket – sammenfatning og skitseprojekt". FU fandt imidlertid, at der var åbenlyse mangler i beslutningsgrundlaget:

1. Der manglede skitseprojektering af to løsningsmodeller: En vandløbsrestaureringsmodel, hvor Tange Sø nedlægges og Gudenåen genetableres på hele strækningen af den nuværende sø. Og en mellemløsning, hvor en del af søen nedlægges, og en del af Gudenåen genoprettes.
2. Der manglede generelt en vurdering af, i hvilken grad de forskellige modeller bidrager til at opfylde de danske forpligtelser efter vandrammedirektivet og habitatdirektivet.

Efterfølgende har Aage V. Jensens Fonde betalt DN's udgifter ved at tilvejebringe et supplerende beslutningsgrundlag omfattende to nye løsningsmodeller og en vurdering af nye og gamle

modeller i forhold til vandrammedirektivet og habitatdirektivet. Detaljerne fremgår af DN's projektudbud omkring det supplerende beslutningsgrundlag – se bilag 2 til dette referat. COWI vandt udbuddet og er nu ved at have gennemført projektet. Resultaterne vil blive offentliggjort i en rapport i midten af april og præsenteret mundtligt på dette møde.

Mødet er tidsmæssigt tilrettelagt efter, at miljøministeren i maj 2007 forventer at sende et lovforslag om forlængelse af koncessionen for Tangeværket i høring. Ministeren lægger op til vedtagelse i Folketinget i efteråret 2007, idet værkets nuværende koncession udløber i januar 2008.

Program for mødet

	Kl. 16.00 – 16.10:	Velkomst.
Session 1	Kl. 16.10 – 17.00:	COWI præsenterer hovedresultaterne af projektet.
	Kl. 17.00 – 17.45:	Spørgsmål til COWI.
	Kl. 17.45 – 18.00:	Pause og uddeling af håndmadder. Repræsentanterne fra Danmarks Sportsfiskerforbund forlader mødet. COWI forlader mødet, men er standby for spørgsmål.
Session 2	Kl. 18.00 – 19.20:	FU drøfter DN's holdning med repræsentanterne for DN's berørte afdelinger og repræsentanterne for Naturfagligt Udvalg / DN Fagforum. Der spises under denne del af mødet.
	Kl. 19.20 – 19.30:	Pause. Repræsentanterne for DN's afdelinger og for Naturfagligt Udvalg / DN Fagforum forlader mødet.
Session 3	Kl. 19.30 – 20.30:	FU drøfter og beslutter - om muligt - DN's holdning.

Bemærkning til gennemførelsen af programmet: Session 1 tog cirka ½ time længere end planlagt. Derfor blev session 3 reduceret tilsvarende.

Om dette referat

Session 1 er ikke refereret, da den var planlagt som – og i hovedsagen blev gennemført som – en præsentation af hovedkonklusionerne i COWI's rapport med tilhørende opklarende spørgsmål. De to repræsentanter fra DN Faurskov har dog under høringen af referatudkastet udtrykt ønske om at blive refereret for synspunkter, som de fremførte under session 1, men ikke gentog under session 2 for at spare tid. Synspunkterne er derfor refereret under session 2. Før mødet blev der uddelt "hand-outs" med de vigtigste pointer i Henrik Lynghus' og Bente Villumsens præsentation.

Session 2 er refereret i detaljer, således at samtlige indlæg og samtlige synspunkter er nævnt - idet det primære formål med mødet var, at Forretningsudvalget skulle modtage synspunkter fra DN's lokale aktive.

Session 3 er refereret med FU's konklusion.

Referat af session 2

Ella Maria Bisschop-Larsen, FU, pointerede indledningsvis, at mødet er et led i, at DN finder sine egne ben at stå på omkring udmøntningen af vandrammedirektivet (VRD) i Danmark. Hvis det sker på en ambitiøs måde, vil det få meget store positive konsekvenser for den våde natur i hele Danmark. Det letteste for FU ville være at gå ind for bevarelse af Tange Sø, men det er ikke nødvendigvis det bedste for naturen.

Steffen Toft Jensen, DN Viborg, opfordrede til, at DN går ind for en meget ambitiøs implementering af VRD – dvs. model 10. Alt andet vil skabe negativ præcedens for de mange andre steder i Danmark, hvor samme problemstilling findes.

Christian Halgreen, DN Randers, opfordrede til, at de rekreative interesser omkring den nuværende Tange Sø og en eventuel kommende genoprettet Gudenå bliver beskrevet meget nøje med fordele og ulemper, så man véd hvad man tager stilling til. Det rekreative bliver nemlig en vigtig brik i den samlede vurdering af, om Tange Sø kan udpeges som "stærkt modificeret vandområde" i henhold til bestemmelserne i VRD. Og det vil igen have afgørende betydning for, om Tange Sø kan bevares, eller om Gudenåen skal genoprettes.

Max Thomsen, DN Randers, fandt det meget vigtigt, at hele Gudenåen med hele vandføringen kommer fri af spærringen ved Tangeværket. Åen skal uden om eller søen skal ud. Men modellerne 7 og 11 efterlader et problem med fri faunapassage ud og ind af Tange Å. Hvis VRD skal overholdes, skal der ved disse løsninger laves supplerende tiltag, så åens fauna lettere kan finde til fisketrappen. Den bør dog laves med mindre fald, eventuelt ved at slynge den.

Torkil Forman, DN Faurskov, fremhævede, at lokalbefolkningen skal have *tid* til at forholde sig til de forskellige løsningsmodeller, hvis DN vil undgå at få lokalbefolkningen imod sig. Og så er det i øvrigt uheldigt i forhold til lokalbefolkningen, at Danmarks Sportsfiskerforbund er den eneste eksterne part, som er inviteret til dette møde. Foreningen til bevarelse af Tange Sø, Tangeværket, DOF m.fl. lokale foreninger burde i så fald også være indbudt.

Ella Maria og Gunver kommenterede omkring tidsfaktoren, at DN skal have gjort sig sin egen holdning klar omkring 1. maj, hvis vi vil have indflydelse. Det skyldes, at vi skal være på banen i god tid *før* lovforslaget om forlængelse af Tangeværkets koncession kommer i høring, og det forventes at ske før sommerferien.

Under session 1 fremførte Torkild følgende synspunkter, som er ønsket til referat: Et vandkraftværk har en anden og bedre CO₂-profil end en vindmølle, hvad angår tidspunktet for CO₂-reduktionen. Selv om det måske er en bagatel, bør den nævnes og tælle med. Betydningen af de rekreative interesser omkring søen virker nedtonet i COWI's undersøgelse – i modsætning til den vægt, der er blevet lagt på vandrefiskenes betydning. Det virker tendentiøst præget af stor indflydelse af sportsfiskerinteresser. Hvis DN i stedet havde haft et tæt forhold til Foreningen til Bevarelse af Tange Sø, hvordan mon det så havde påvirket en beskrivelse af naturforståelse og VRD? Hvis en undersøgelse af fremtiden for Tange Sø havde taget udgangspunkt i at bevare søen og eventuelt fastholde Tangeværket som el-producerende i nogen grad – ville en sådan undersøgelse så give et andet billede af mulighederne for at bevare den nuværende natur og de nuværende forhold i området?

Finn Trangbæk, DN Silkeborg (Kjellerup), undrede sig – som Torkil – over, at Danmarks Sportsfiskerforbund, som repræsenterer en særinteresse, var til stede på dette møde. Ella Maria svarede dertil, at sportsfiskerne har været faglige sparringspartnere for DN i arbejdet for en ambitiøs implementering af VRD, og at det derfor har været naturligt at invitere dem til at overvære COWI's præsentation af det supplerende beslutningsgrundlag. Set i bakspejlet havde hun dog – på grund af det røre, invitationen har forårsaget – fortrudt den, idet sportsfiskernes tilstedeværelse eller det modsatte ingen betydning har for hovedmålet med dette møde: At FU og DN's lokale aktive får en drøftelse af hovedpointerne i COWI's præsentation.

Finn spurgte ligeledes, om Tange Sø kan betragtes som en sø i VRD's forstand? Ella Maria svarede, at COWI mener, at Tange Sø efter VRD er defineret som et opstemmet vandløb.

Erik Løkkegaard, DN Silkeborg (Kjellerup), bekendte sig til at have "særinteresser" i bevarelse af Tange Sø – nemlig en bopæl i Ans. Søen har et meget rigt fugle- og fiskeliv, og den bør ubetinget bevares - samtidig med, at faunapassagen sikres. Også den rekreative sejlads på

søen bør vægtes højt. Det store problem er passagen af smolt. Derfor bør vi sikre mere smolt ved at frede alle vandrefisk i hele Gudenåsystemet.

Poul Hald-Mortensen, FU, takkede for den gode stemning på mødet og talte for at strække beslutningsprocessen så langt som muligt, for at få alle problemstillinger belyst bedst muligt. Uanset hvilken model, DN ender med at anbefale, bør vi i alle tilfælde *også* anbefale gennemføre den meget billige og meget virkningsfulde genopretning af gydebanker mv. fra Tangeværket og et par kilometer nedstrøms (model 8).

Peter Clausager, DN Randers, talte for model 10, som i øvrigt også vil (gen)skabe et 500 hektar stort engområde – i modsætning til modellerne med omløbsstryg, der vil være ødelæggende ingeniørprojekter i naturlige istidsaflejringer. Lokalbefolkningen bør have særrettigheder til det nye land og det nye å-fiskeri, som vil være en konsekvens af model 10.

Jens Møller Andersen, DN Fagforum, fremhævede, at Tange Sø er en "halvsmudset" sø, lige som så mange andre danske søer. Men en genoprettet Gudenå efter model 10 vil være noget unikt i dansk natur: Et stærkt strømmende vandløb med stort vandføring – en slags dansk udgave af en "rivende bjergfoss". Ved vurderingen af de forskellige løsninger, er det vigtigt, at de biologiske interesser inddrages lige som f.eks. de rekreative interesser. Og når vi vurderer det biologiske, bør vi være opmærksomme på, at det vil være muligt at genskabe forholdene fra før midten af 1800-tallet (dvs. før indgrebene på grund af pramdragningen).

Peter Geertz-Hansen, DN Fagforum (Naturfagligt Udvalg), nævnte for god ordens skyld, at søens vandkvalitet vil blive bedre, hvis *alt* vand ledes uden om. Men model 10 vil genskabe en meget mere dramatisk og værdifuld *natur*. Modellen rejser nogle problemstillinger om det *re-kreative* – men Danmarks *Naturfredningsforening* "kan jo ikke løse alle samfundets problemer". Fredning af vandrefisken (Erik Løkkegaards forslag) vil i øvrigt ikke have nævneværdig betydning for mængden af smolt. De begrænsende faktorer er gyde banker og fri passage.

Anne Neergaard, DN Faurskov, mente, at DN skal se *bredt* på spørgsmålet om biologisk mangfoldighed. Vi skal gå ind for en model, som bevarer søen *og* giver bedre forhold for vandrefisken. Så får vi "det hele" – uden at få lokalbefolkningen imod os. Med hensyn til invitationen af sportsfiskerne, så skal FU vide, at man lokalt sætter lighedstegn til Due Jensen (den sportsfiskerivrige direktør på Grundfos) – og dermed til "storkapitalen". Og så skal vi være bevidste om, at det ikke alene er Tangeværket, som er skyld i manglende stamlaks i Gudenå: Allerede i 1850'erne gik fangsten af laks og ørred betragteligt ned på grund af uddybning af Gudenåen til minimum 1 meter af hensyn til pramfarten. Derved blev gydebanker i selve åen ødelagt. Hele den del af Gudenåen, hvor der har været pramfart, er således et modificeret vandløb.

Under session 1 fremførte Anne følgende synspunkter, som er ønsket til referat:

- 1) Hvis søen tømmes (under "udpegningstest 1"), vil det have væsentlig negativ effekt på husværdier i Ans og Tange. Den gode beliggenhed til søen og de rekreative muligheder på søen har været en væsentlig faktor for tilflytning og nybygning af huse – bl.a. punkthusene i Tange. Samtlige kommunalbestyrelser i de forhenværende kommuner støttede søens bevarelse. Der er således ikke blot tale om "en lille folkelig stemning".
- 2) Genetablering af en faunapassage (under "udpegningstest 2") kunne alternativt også opnås ved omløbsstryg – hvor COWI oplyser, at man kan nøjes med at lede 60 procent af Gudenåens vand uden om søen for at få en god faunapassage. Derved kunne Tange Sø fortsat være og godkendes som modificeret vandområde. Og samtidig vil det nye omløb løse passageproblemerne med *færre* omkostninger: 80 mio. i anlæg til model 11 mod 100 mio. + diverse erstatninger ved tømning af søen.

Steffen Toft Jensen, DN Viborg, syntes at det var fornuftigt af FU at sparre med sportsfiskerne. Sportsfiskerforbundet kan bidrage positivt til at ambitiøs implementering af VRD til gavn for Danmarks natur. Foreningen til bevarelse af Tange Sø er inhabil i spørgsmålet. FU bør fokusere på VRD, "tage balladen" og ikke blive bekymret over "en lille lokal stemning". I øvrigt

bør vi gøre meget ud af at visualisere den enestående natur, der vil komme ud af at genoprette Gudenåen.

Britta Porse, DN Silkeborg (Kjellerup), advarede mod at haste sagen igennem i forhold til en lokalbefolkning, hvoraf mange i øvrigt er DN-medlemmer. Det må kunne lade sig gøre at forlænge koncessionen den tid det tager at gennemføre en ordentlig debat lokalt.

Torkil Forman, DN Faurskov, fremhævede, at Tange Sø er *speciel* – derfor behøver vi ikke at frygte præcedens i forhold til de mange andre steder i landet, hvor der vil være en tilsvarende problemstilling i forhold til VRD. Og dermed er et væsentligt argument for "modstanderne" af Tange Sø bortfaldet. I øvrigt er det en god idé at frede Gudenåen mod fiskeri i f.eks. 7 år og at genskabe gydepladserne nedenfor Tangeværket.

Ella Maria kommenterede spørgsmålet om præcedens ved at henvise til et snarligt møde med Landbruget om VRD og Limfjorden – hvor Landbruget siger præcis det samme: At Limfjorden er helt speciel, og at der derfor ikke er præcedens i forhold til VRD.

Finn Trangbæk, DN Silkeborg (Kjellerup), vejledte FU om, at det ikke kun er en lille lokal gruppe, som ønsker Tange Sø bevaret. Det er *hele* lokalbefolkningen. FU bør se på sagen som en retssag – hvor enhver tvivl kommer den sagsøgte til gode.

Christian Halgreen, DN Randers, opfordrede til, at DN er *meget fast* omkring VRD. Vi skal kræve, at det følges til punkt og prikke. Og vi skal være grundige omkring de vurderinger og afvejninger, der skal gøres – f.eks. hvilke rekreative *fordele*, der kan stilles over for den rekreative *ulempe* ved tab af sø-sejladsen. Når VRD explicit nævner rekreative forhold som en begrundelse for at fastholde en opstemning, strider det mod opdraget, hvis COWI har givet forholdene så lemfældig en behandling som det fremgår af fremlæggelsen.

Jannik Herskin, DN Viborg, mente, at COWI har serveret en løsning på et sølvfad – nemlig model 11. Vi mangler blot en hurtig vurdering af, hvordan man kan løse problemerne med passageforholdene ved Tange Å – måske kunne en flydespærring med et fintmasket net være en løsning. DN skal ikke bare "bevidstløst" følge VRD – så kan vi lige så godt nedlægge DN.

Vagn Dissing, DN Viborg, talte for at forlænge omløbene i model 7 og 11 med 3,5 kilometer til Bjerringbro. Det vil gøre omløbene mindre stejle.

Orla Thorsager Andersen, DN Viborg, refererede følgende konklusion, som blev opnået ved et møde mellem de berørte afdelinger for et par uger siden: "Der var overvejende enighed om, at Tange Sø skal bevares, og at der skal etableres gode passagemuligheder. Der var forskellige holdninger til, hvordan passagemulighederne skulle forbedres." (Der var ingen specifik holdning til overholdelsen af VRD). COWI's rapport bør nu ud i afdelingerne til nærmere bearbejdning.

Ella Maria kommenterede til det sidste, at vi ikke må forpasse vores tid, hvis vi vil have indflydelse. Og at vi skal være klare i vores udmelding.

Jens Møller Andersen, DN Fagforum, mente ikke, at DN kan foreslå udsættelse af behandlingen af Tangeværkets koncession, og under alle omstændigheder kræver VRD, at vandplanen er færdig i 2009. Det er meget konkret og meget præcist. I øvrigt er det *Gudenåen*, der er den "sagsøgte" – ikke Tange Sø. Og så skal vi huske på, at DN er *hele* Danmarks (nationale) Naturfredningsforening.

Bente Norden Storm, DN Randers, var blevet overbevist af COWI's præsentation om, at DN bør gå ind for genopretning af Gudenåen. Vi tale naturens sag – ikke søge popularitet for enhver pris. Til gengæld skal vi forklare vores holdninger grundigt, så folk forstår dem.

Poul Bloksgaard, DN Silkeborg (Gjern), mente, at der er store fordele ved at føre Gudenåen tilbage til sit gamle leje. DN bør holde strengt på opfyldelse af VRD – vi skal bare "sælge" det rigtigt.

Max Thomsen, DN Randers, nuancerede begrebet "*lokale* beboere/interessenter": Det er ikke kun dem, der bor op til Tange Sø. Befolkningen i Randers er *også* en lokal interessent i forhold til Gudenåen.

Christian Halgreen, DN Randers, mente ikke, at DN under nogen omstændigheder skulle acceptere en forlængelse af Tangeværkets koncession – uanset hvilken løsning, DN vælger at støtte.

Finn Trangbæk, DN Silkeborg (Kjellerup), advarede mod en løsning uden en sø. Vi ser alle frem til et få en bedre, mere mangfoldig natur – og det får vi med en sø + et omløbsstryg.

Torkil Forman, DN Faurskov, tog tråden op fra Finn: Tange Sø er udtryk for, at én slags natur er ændret til en anden slags natur. Vi skal passe på med at gøre os til herrer over, hvilken slags natur, der er bedst.

Steffen Toft Jensen, DN Viborg, opfordrede FU til - uden tøven – at træffe en beslutning her i aften om, at DN går ind for genopretning af Gudenåen. Tænk på vores image. DN kan da umuligt gå ind for at lave et langt kunstigt omløbsstryg for at bevare en kunstig sø!

Peter Clausager, DN Randers, pegede på, at et omløbsstryg vil komme til at løbe 10 meter nede i en kunstig rende. Det er geologisk set "helt ude i hampen".

Anne Neergaard, DN Faurskov, argumenterede, at hvis Gudenåens vand ledes 100 procent uden om Tange Sø, så kan søen ikke længere betragtes som en del af åen – og dermed burde VRD kunne opfyldes. Dog skal problemstillingen Tange Å håndteres på en eller anden måde.

Thorkild Kjeldsen, FU, appellerede til alle om forståelse for FU's konklusion: Uanset hvad den kommer til at gå ud på, vil den gå nogen imod. FU er *valgt* til at træffe den slags svære, nationale beslutninger, så DN kan komme med klare udmeldinger.

Torkil Forman, DN Faurskov, pegede på, at FU har et stort ansvar for, at FU's beslutning bliver begrundet og kommunikeret på en ordentlig måde. Hvis konklusionen kommer til at gå de lokale omkring Tange Sø imod, så er det FU's argumenter, der skal "overbevise" de lokale.

Ella Maria, FU, takkede for et positivt og konstruktivt møde i en god ånd. FU vil nu gå i tænkeboks, men sandsynligvis først beslutte DN's holdning på et ekstraordinært FU-møde den 21. april.

Referat af session 3

FU havde en kort drøftelse, som mandede ud i, at FU lægger op til at træffe beslutning om DN's holdning i sagen på et ekstraordinært FU-møde lørdag den 21. april om formiddagen, hvor FU er samlet i Herning forud for eftermiddagens Repræsentantskabsmøde. FU lagde vægt på:

- at FU derved vil være fuldtallig, når beslutningen træffes,
- at FU derved vil få mulighed for at kvalificere sin holdning ved at læse COWI's rapport, før beslutningen træffes, herunder den samfundsøkonomiske analyse af de forskellige løsningsmodeller,
- at FU's beslutning får indflydelse på DN's muligheder for at stille krav til udmøntningen af vandrammedirektivet i Danmark,

- at DN ikke afgør i sagen, men har ret og pligt til at fremføre sine synspunkter for de besluttende myndigheder, og
- at DN's input til myndighederne til sin tid vil være ét blandt mange input, herunder givetvis input fra Gudenåcentralen, Elmuseet og Foreningen til bevarelse af Tange Sø.

Sidstnævnte "eksterne interessenter" inviteres til et møde med Ella Maria med henblik på, at DN orienterer dem om COWI's hovedkonklusioner, og at DN bliver klogere af deres synspunkter og argumenter, forud for at FU træffer beslutning om DN's holdning.

BILAG 1: Deltagere i FU-møde 28. marts 2007

Navn	Tilhørsforhold	Mailadresse	Session
Ella Maria Bisschop-Larsen	Forretningsudvalget		1+2+3
Ditte Mandøe Andreassen	Forretningsudvalget		1+2+3
Ib Johnsen	Forretningsudvalget		1+2+3
Linda Bruhn Jørgensen	Forretningsudvalget		1+2+3
Niels Hav Hermansen	Forretningsudvalget		1+2+3
Poul Hald-Mortensen	Forretningsudvalget		1+2+3
Thorkild Kjeldsen	Forretningsudvalget		1+2+3
Jannik Herskin	DN Viborg	orlinda@privat.dk	1+2
Jørgen Glud	DN Viborg	glud@sol.dk	1+2
Orla Thorsager Andersen	DN Viborg	jh@loligosystems.com	1+2
Steffen Toft Jensen	DN Viborg	stoffjensen@grundfos.com	1+2
Vagn Dissing	DN Viborg	konsulent@vagn-dissing.dk	1+2
Arne Rasmussen	DN Silkeborg (Kjellerup)	ingerogarne@yahoo.dk	1+2
Britta Porse	DN Silkeborg (Kjellerup)	pmbp@mail.dk	1+2
Carsten Velling	DN Silkeborg (Kjellerup)	dhb.cv@mail.dk	1+2
Erik Løkkegaard	DN Silkeborg (Kjellerup)	eloek@compaqnet.dk	1+2
Finn Trangbæk	DN Silkeborg (Kjellerup)	trangbaek@private.dk	1+2
Pernille Ingemann	DN Silkeborg (Kjellerup)	pernille.ingemann@privat.dk	1+2
Poul Bloksgaard	DN Silkeborg (Gjern)	pobl@privat.dk	1+2
Anne Neergaard	DN Faurskov	an@favrskov.dk	1+2
Torkil Forman	DN Faurskov	torfor@mail.dk	1+2
Bente Norden Storm	DN Randers	nordenstorm@mail.tele.dk	1+2
Christian Halgreen	DN Randers	christian@halgreen.dk	1+2
Max Thomsen	DN Randers	maxgjerrild@tiscali.dk	1+2
Peter Clausager Rasmussen	DN Randers	peter-claussager@ofir.dk	1+2
Niels Ternøe	DN Skanderborg	nt@ats.dk	1+2
Jens Møller Andersen	DN Fagforum	kmaogjma@mail.dk	1+2
Peter Geertz-Hansen	DN Fagforum	pgh@dfu.min.dk	1+2
Henrik Lynghus	COWI	HL@cowi.dk	1
Bente Villumsen	COWI	BEVI@cowi.dk	1
Verner W. Hansen	Danmarks Sportsfiskerforb.	vwh@sportsfiskerforbundet.dk	1
Jens K. Thygesen	Danmarks Sportsfiskerforb.	jkt@sportsfiskerforbundet.dk	1
Gunver Bennekou	DN's administration	gbe@dn.dk	1+2+3
Henning Mørk Jørgensen	DN's administration	hmj@dn.dk	1+2+3
Peter Møllergaard	DN's administration	pm@dn.dk	1+2+3

BILAG 2 til referat af FU-møde 28. marts 2007

Dato: 11-05-2006
Arkivnummer: 412-103037
Til: Udbudsmodtagere
Sagsbehandler: Henning Mørk Jørgensen, 39 17 40 18, hmj@dn.dk

Udbud af projekt til suppleringsgrundlag vedrørende passage ved Tangeværket.

Danmarks Naturfredningsforening udbyder hermed et projekt, som har til formål at supplere det foreliggende beslutningsgrundlag vedrørende passageforholdene ved Tangeværket.

I er blandt de konsulentfirmaer vi har valgt at udbyde projektet til og I bedes senest 1. juni 2006 tilkendegive, hvorvidt der er interesse for at give tilbud på det skitserede projekt samt give en indikation af hvilken pris og tidshorizont et sådant tilbud indebærer.

Baggrund

I 2002 udgav Miljøministeriet og Fødevareministeriet rapporten "Gudenåens passage ved Tangeværket – sammenfatning af skitseprojekt". I rapporten og tilhørende CD-rom opridses 8 forskellige modeller for faunapassage (hver model med flere vandføringer) samt et restaureringsforslag umiddelbart nedstrøms Tangeværket. Rapporten skulle danne baggrund for beslutning vedrørende løsning af Gudenåens passage ved Tangeværket.

Alle modeller i rapporten forudsatte imidlertid bevaring af Tange Sø. En løsning af passageproblematikken ved nedlæggelse af Tange Sø – her kaldet vandløbsrestaurerings-løsningen – er således aldrig blevet skitseprojekteret. En løsning, hvor Tange Sø bevares fra Ans bro og nedstrøms, mens Gudenåen retableres opstrøms Ans bro og passerer den reducerede Tange Sø i et omløbsstryg, er ligeledes ikke fuldt skitseprojekteret. Denne model, som er en modificeret kombination af model 4 og 7 i ovennævnte skitseprojekt, bevarer således "en halv Tange Sø" og giver den anden halvdel af søen til restaurering af det oprindelige Gudenå-forløb.

Det er utvivlsomt at Tange Sø og Tangeværket i dag udgør en massiv barriere for vandrefisk i Gudenå-systemet. Det er også åbenbart, at fremtidige løsninger, hvor hovedparten af Gudenåens vand gennemløber Tange Sø, aldrig vil kunne opfylde ønsket om selvreproducerende bestande af havørred og laks i Gudenå-systemet opstrøms Tange Sø, uanset om en fiskepassage ved Tangeværket kan give en betydelig opgang af gydemodne fisk. Tange Sø vil under alle omstændigheder give en alt for stor smolt-dødelighed til at opretholde en bestand.

Det retter efter foreningens opfattelse fokus mod de løsninger, som betydeligt reducerer dødeligheden af smolt i Tange Sø. Det er løsninger, hvor den altovervejende del af Gudenåens vand ikke løber gennem Tange Sø, men udenom i omløbsstryg eller forbliver i en restaureret Gudenå-strækning ved nedlæggelse af Tange Sø. Kombi-løsninger herimellem kan som antydning også komme på tale.

Efter foreningens opfattelse skal den nødvendige passageløsning desuden ses i forbindelse med at vandrammedirektivets krav til å og sø skal opfyldes. En løsning skal samtidig kunne

tilgodese habitatdirektivets krav, idet der er habitat-områder beliggende både opstrøms og nedstrøms Tange Sø og vandrefisk er en del af udpegningsgrundlaget.

På den baggrund er det klart at det nuværende beslutningsgrundlag er ufuldstændigt på to områder:

1) Der mangler skitseprojektering af vandløbsrestaureringsmodellen, hvor Tange Sø nedlægges og Gudenåen genetableres på strækningen, samt en mellemløsning, hvor en del af søen nedlægges og en del af Gudenåen genoprettes

2) Der mangler generelt en vurdering af i hvilken grad de forskellige modeller bidrager til at opfylde de danske forpligtelser efter vandrammedirektivet og habitatdirektivet.

Opgaven

DN ønsker derfor gennemført et projekt, som fører de to nævnte "ekstra" modeller frem til samme skitseprojekt-stade som de øvrige beskrevne muligheder, således at hel eller delvis tømning af Tange Sø ligeværdigt kan indgå i beslutningsgrundlaget for den fremtidige løsning. Det vil være nødvendigt at foretage en vurdering af, hvilke mængder slam der er på bunden af den nuværende Tange Sø, hvilke indholdsstoffer der er i, og hvorledes slammet kan håndteres.

Samtidigt finder DN det væsentligt, at skitseforslagene vurderes specifikt (eksempelvis ved rangordning på en skala fra 1-10) i forhold til deres evne til at bidrage til at opfylde vandrammedirektivets krav om god økologisk tilstand eller bedre i hele Gudenå-systemet samt deres evne til at bidrage til opfyldelse af habitatdirektivets krav om gunstig bevaringsstatus for de arter og levesteder de berørte habitatområder er udpeget på grundlag af.

DN er opmærksom på, at det eksisterende implementeringsniveau for de to direktiver betyder uklarheder med hensyn til fastlæggelse af rækkevidden af direktivforpligtelserne. Det er imidlertid foreningens opfattelse, at man godt vil kunne udpege et sæt "foreløbige kriterier" for god økologisk og kemisk tilstand, som relativt og med den nødvendige sikkerhed kan bruges til at rangordne de forskellige modellers evne til at bidrage til opfyldelse af direktiverne. Det vil være en del af projektet at fastlægge et sådan sæt "foreløbige kriterier".

Videre proces

Danmarks Naturfredningsforening vil på baggrund af de indhentede foreløbige tilbud og forhandling udvælge, hvem der skal indgå en egentlig kontrakt med. Foreningen anvender til det formål en kontraktmodel, som vi har gode erfaringer med fra tidligere opgaver.

Vores kontaktperson på sagen er: Biolog Henning Mørk Jørgensen, 39 17 40 18, hmj@dn.dk

Med venlig hilsen

Thomas Færgeman
afdelingsleder